

МОДЕЛІ ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ

Відповідно до сучасного стану економіки та ситуації в країні загалом, такі питання, як своєчасне передбачення кризових явищ та формування відповідного механізму, що дозволяє визначити відповідні негативні зміни та сприяти подальшому їх усуненню, є досить важливими.

Висока ефективність антикризових заходів на підприємстві з метою підтримання його стабільного функціонування повинна бути обґрунтована певними моделями оцінки платоспроможності та ймовірності банкрутства.

Моделі прогнозування банкрутства класифікуються за різними ознаками. До основних з них відносять:

1) залежно від методики визначення оціночних показників:

– коефіцієнтний підхід, який передбачає перелік коефіцієнтів, що визначають фінансовий стан підприємства (моделі з використанням фінансових коефіцієнтів: модель У. Бівера, модель І.О. Бланка);

– індексний підхід, який передбачає розрахунок динамічних показників зміни стану об'єкта дослідження (моделі дискримінантного аналізу: модель Е.Альтмана, модель Спрінгейта, модель Конана і Гольдера, модель Ліса, модель Таффлера і Тішоу, універсальна дискримінаційна функція, модель О.О. Терещенка);

– агрегатний підхід, який передбачає побудову балансових моделей оцінки фінансового стану (моделі з використанням агрегованих показників: модель визначення ліквідності балансу, модель В.В. Ковальова).

2) залежно від способу формування узагальненого висновку щодо кризи і загрози банкрутства:

– бальний метод (Аргенті (А-рахунок), SWOT-аналіз);

– графічний метод (модель трикутників, PAS модель);

– матричні моделі ідентифікації (експертні методики, кластерний аналіз);

– статистичні моделі діагностики банкрутства.

3) залежно від методу аналізу оціночних показників:

– динамічний аналіз (передбачає вивчення показників в динаміці);

– порівняльний аналіз (передбачає порівняння фактичного значення показника з середньогалузевим);

– еталонний аналіз (порівняння фактичного значення показника з еталонним або критичним значенням).

Моделі з використанням фінансових коефіцієнтів (модель У. Бівера та модель І.О. Бланка) ґрунтуються на певній системі показників, що характеризує результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Перевагами таких моделей є використання показників рентабельності та визначення точного терміну настання банкрутства. З недоліків варто звернути увагу на відсутність

інтегрального коефіцієнта або складність його інтерпретації, неможливість використання у вітчизняних умовах.

Методика дискримінантного аналізу є інструментом системи раннього попередження банкрутства. Вона передбачає розрахунок інтегрального показника на основі економіко-статистичних розрахунків. Перевагами моделей дискримінантного аналізу є те, що вони забезпечують високу точність результатів при спрощеній та послідовній системі розрахунків, а необхідна інформація для їх проведення міститься в основних формах звітності. Вони також передбачають оцінку рівня ризиків підприємства. До недоліків таких моделей слід віднести те, що їх використання на вітчизняних підприємствах ускладнюється з причини неврахування галузевих особливостей діяльності українських підприємств та рівня державного регулювання економіки.

Для підвищення рівня ефективності діагностування кризового стану вітчизняних підприємств необхідно звернути увагу на моделі прогнозування банкрутства, що пропонують державні структури України. Модель Міністерства фінансів України (2009 та 2012 років) створена з врахуванням галузевої спеціалізації та визначають високу достовірність прогнозних значень моделей для окремих галузей. Недоліком даної моделі є те, що не існує тлумачення граничних значень моделі, тобто який фінансовий стан має підприємство при потрапленні в певний інтервал ймовірності банкрутства (спираючись на граничні значення, запропоновані в 2009 р.)

За індексним підходом дискримінантного аналізу серед вітчизняних моделей банкрутства виділяється модель О.О. Терещенка, як система інтегральної оцінки фінансового стану підприємств на основі вітчизняних статистичних показників. На відміну від зарубіжних дискримінантних моделей, вона не є універсальною та характеризується дещо зміщеними оцінками. У ній велика увага приділяється зменшенню помилкового віднесення підприємств з високою ймовірністю банкрутства до групи стійких підприємств. Суттєвим недоліком моделі є відсутність поглибленої класифікації фінансового стану.

Розглянувши вищенаведені моделі прогнозування банкрутства, можна сказати, що кожна модель має свою специфіку, виходячи з галузевих особливостей підприємницької діяльності тієї країни, в якій вона найбільш використовується. Найбільш адаптованими до вітчизняних підприємств моделями визначення ймовірності банкрутства є модель Р. Сайфулліна і Г. Кадикова, модель PAS-коефіцієнта, Таффлера і Тішоу, модель Альтмана, модель Спрінгейта та модель Ліса.

Однак слід звернути увагу на те, що побудова єдиної ефективної багатофакторної моделі прогнозування банкрутства в нашій країні є досить проблемною, оскільки нормативно-законодавча база регулювання процедури банкрутства є недосконалою та рівень досліджень динаміки та причин вже збанкрутілих підприємств - низьким.